

Sygn. akt V KK 457/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Elżbieta Wawer

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,

w sprawie **W. K.** oraz **R. M.**

skazanych za czyny z art. 230§ 1 kk i art. 286 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 czerwca 2021 r.,

kasacji, wniesionych w stosunku do skazanego W.K. przez obrońcę, w stosunku do skazanego R.M. przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 30 stycznia 2019 r., sygn. akt XVII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 5 lutego 2018 r., sygn. akt III K (...),

1) uchyla zaskarżony wyrok wobec R.M. i W. K. w części utrzymującej w mocy orzeczenie o karze za przypisany im czyn z art. 230§ 1 kk i art. 286 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64

§ 1 kk i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2) zasądza zwrot wniesionych przez R.M. i W.K. opłat od kasacji.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2018 roku Sąd Rejonowy w P. uznał m. innymi R. M. i W.K. za winnych popełnienia przestępstwa zakwalifikowanego z art. 230 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzył im, na podstawie art. 230 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., kary po 3 lata pozbawienia wolności. Czyn obu tych skazanych polegał na tym, że działając wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami w dniu 4 czerwca 2012 r., w ramach uzgodnionego podziału ról, wprowadzili w błąd M. Ł. w ten sposób, że podając się za funkcjonariuszy Policji Komendy Wojewódzkiej Policji w P., którymi w rzeczywistości nie byli, wywołując przekonanie o istnieniu wpływów w Policji podjęli się pośrednictwa w załatwianiu sprawy niewłączenia M. Ł. do postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Komendę Wojewódzką Policji w P. dotyczącego kradzieży mienia - konia rasy arabskiej w zamian za korzyść majątkową w kwocie 40 000 złotych i w ten sposób doprowadzili pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w wyżej wymienionej kwocie.

Apelacje od tego wyroku wywiedli obrońcy tych oskarżonych oraz W. K. osobiście.

Obrońca oskarżonego R.M. w wywiedzionej apelacji zakwestionował zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze wymierzonej oskarżonemu, zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 60 § 3 k.k., poprzez jego błędne niezastosowanie, w sytuacji, gdy zostały spełnione wszystkie przesłanki wskazane w powołanym przepisie, a także rażącą niewspółmierność kary 3 lat pozbawienia wolności wymierzonej oskarżonemu. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej

wykonania i zastosowanie tym samym instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary przewidzianej w art. 60 § 3 k.k.

Obrońca oskarżonego W. K., zaskarżony wyrok zakwestionował w zakresie kary orzeczonej wobec oskarżonego, zarzucając mu obrazę prawa materialnego, tj. art. 60 § 3 k.k., przez wymierzenie oskarżonemu kary bez nadzwyczajnego złagodzenia, a także błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, wyrażający się przez przyjęcie, że oskarżony W. K. był inicjatorem i pomysłodawcą zarzucanego mu czynu, że kierował czynnościami podjętymi w związku z jego realizacją i decydował o rozdzieleniu środków pozyskanych od pokrzywdzonego i przyjęcie negatywnej prognozy kryminologicznej względem niego, a także rażącą niewspółmierność kary wymierzonej oskarżonemu. W konsekwencji podniesionych zarzutów wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez obniżenie kary pozbawienia wolności do lat 2 oraz warunkowe zawieszenie jej wykonania.

Oskarżony W. K., także zakwestionował zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, zarzucając Sądowi I instancji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych co do okoliczności związanych z ujawnieniem przez niego informacji o przestępstwie oraz okoliczności związanych z określeniem prognozy kryminologicznej względem niego. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze pozbawienia wolności, poprzez wymierzenie jej w mniejszym rozmiarze oraz z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2019 r., sygn. akt XVII Ka (...), Sąd Okręgowy w P. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że obniżył zasądzony wobec wszystkich oskarżonych solidarnie - obowiązek naprawienia szkody do kwoty 25 000 zł, zaś w pozostałym zakresie utrzymał go w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wywiodła obrońca skazanego W.K. podnosząc:

1. obrazę przepisu art. 434 § 1 k.p.k. poprzez rażące naruszenie prawa procesowego polegające na poczynieniu przez Sąd II instancji nowych

niekorzystnych dla skazanego ustaleń faktycznych, pomimo braku apelacji na niekorzyść skazanego, a dotyczących okoliczności ujawnienia przez skazanego istotnych informacji dotyczących osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotnych okoliczności jego popełnienia,

2. rażącą obrazę prawa materialnego, tj. art. 60 § 3 k.k. przez błędną jego wykładnię i uznanie, że istotne znaczenie dla zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary ma fakt ujawnienia przez skazanego organom ścigania informacji nie znanych tym organom wcześniej, a w konsekwencji jego niezastosowanie w sytuacji, gdy skazany już podczas pierwszego przesłuchania, przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, szczegółowo opisał istotne okoliczności dotyczące przebiegu zdarzenia oraz ujawnił organom ścigania informacje dotyczące pozostałych współsprawców, które to informacje nie były jeszcze organom znane, jego wyjaśnienia były pełne, szczere, spontaniczne i stanowiły podstawę ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd,

3. rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec skazanego kary pozbawienia wolności, wskutek dokonania błędnych ustaleń stanu faktycznego oraz niezasadnego nadania prymatu okolicznościom obciążającym, nad okolicznościami łagodzącymi.

Kasację wniosła także obrońca skazanego R.M., zarzucając rażące naruszenie prawa mogące mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie obrazę przepisów prawa materialnego, jak i procesowego, tj.:

- art. 60 § 3 k.k. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy Sąd był do tego zobligowany na gruncie niniejszej sprawy, gdyż skazany R. M. spełnił wszystkie przesłanki wymienione we wskazanym przepisie obligujące Sąd II Instancji do jego zastosowania, tj. poprzez to, że R.M. popełnił przestępstwo wspólnie z trzema osobami i przedstawił organom już na etapie postępowania przygotowawczego przy pierwszym przesłuchaniu wszystkie znane mu okoliczności popełnienia przestępstwa: sposób działania, rolę poszczególnych oskarżonych, uzyskaną korzyść i sposób jej podziału oraz wskazał pozostałe osoby, które dopuścili się zarzucanego mu przestępstwa, a nie były znane one organom czynności operacyjnych, tj. w szczególności ustalenia czwartej osoby biorącej udział w zarzucanym mu przestępstwie - osoby K. F.,

- rażąco niewspółmierność kary, mimo że zostały spełnione wszystkie przesłanki wskazane w art 60 § 3 k.k. i wymierzenie kary bez nadzwyczajnego jej złagodzenia,

- art. 7 § 2 k.p.k. poprzez naruszenie przez organ orzekający przy ocenie materiału dowodowego w sprawie zasad logicznego rozumowania oraz nieuwzględnienia wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego poprzez nieuwzględnienie istotnych okoliczności dających jednoznaczne podstawy do nadzwyczajnego złagodzenia kary wobec skazanego R. M.,

- art. 457 § 2 k.p.k. poprzez nieustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego do wszystkich zarzutów zawartych w apelacji obrońcy R. M., a jedynie lakoniczne i wybiórcze odniesienie się przez Sąd II instancji do zarzutów podniesionych przez obrońcę R. M. złożonej w przedmiotowej sprawie.

W konsekwencji, w obu kasacjach, wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. oraz wyroku Sądu Rejonowego w P. w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. w całości i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacje okazały się zasadne o tyle, o ile doprowadziły do uchylenia zaskarżonego wyroku wobec R. M. i W. K. w części utrzymującej w mocy orzeczenie o karze za przypisany im czyn z art. 230 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w tym zakresie, w postępowaniu odwoławczym. Niewątpliwie bowiem zasadny jest podniesiony w obu kasacjach zarzut wadliwego rozpoznania stawianego w obu apelacjach zarzutu nieprawidłowej wykładni unormowania zawartego w przepisie art. 60 § 3 k.k.

Jak wiadomo, stosownie do treści art. 60 § 3 k.k., Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli **ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje** dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia. Wiadomo także, że tak w orzecznictwie, jak i

piśmiennictwie prawniczym, prezentowane są rozbieżne interpretacje użytego w tym przepisie zwrotu "ujawni ". Pierwsza z nich, uwzględniając wyłącznie jego element obiektywny, rozumie ujawnienie jako obejmujące przekazanie przez sprawcę organom ścigania informacji, o których w omawianym przepisie mowa, dotąd im nieznanych. Druga zaś rozumie je jako zawierające także nakaz uwzględniania subiektywnego przekonania sprawcy, że organy ścigania nie dysponują jeszcze informacjami, które zamierza on im przekazać. Nie ma potrzeby w tym miejscu prezentowania argumentacji przytaczanej dla uzasadnienia każdej z przedstawionych wyżej, odmiennych wykładni. Oczywistością jest jednak, że rozważając zagadnienie ewentualnego stosowania obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary w trybie art. 60 § 3 k.k. Sąd musi mieć w polu widzenia obie możliwe interpretacje. Niewątpliwie Sądy orzekające w tej sprawie – zarówno Sąd meriti, jak i Sąd odwoławczy - prawidłowo odnotowały okoliczność, że obydwaj skazani przyznali się do popełnienia zarzucanego im czynu, opisali jego przebieg i wskazali współsprawców. W toku kolejnych przesłuchań konsekwentnie podtrzymywali swoje wyjaśnienia złożone w postępowaniu przygotowawczym, które stanowiły główny dowód w sprawie zaś wyjaśnienia skazanego K. wprost przyczyniły się do ustalenia pozostałych współsprawców, szczególnie K. F.. Dokonując jednak ich oceny w kontekście możliwości zastosowania wobec skazanych instytucji unormowanej w art. 60 § 3 k.k., Sąd odwoławczy podzielił zdanie Sądu meriti, iż nie stanowią one wystarczającej podstawy do zastosowania unormowania zawartego w tym przepisie. Rozpoznając złożone apelacje w zakresie zarzutów dot. obrazy art. 60 § 3 k.k. Sąd stwierdził: „ *W realiach niniejszej sprawy tymczasem, jakkolwiek zarówno oskarżony K., jak i oskarżony M. przyznali się do postawionych im zarzutów i złożyli szczegółowe wyjaśnienia, wskazując na siebie nawzajem i udział pozostałych oskarżonych w sprawie, wykazując dobrą wolę i skruchę, lecz ich relacje jedynie potwierdziły wcześniejsze ustalenia organów ścigania, to nie sposób ich zakwalifikować do kategorii „ujawnienia” wszystkich istotnych okoliczności i osób mających związek z przestępstwem. Reasumując, w przedmiotowej sprawie informacje udzielone przez przyznających się do winy oskarżonych, zawierały wprawdzie opis współsprawców i sposobu ich działania, jednakże nie spełniało to wymogów art. 60 § 3 k.k. Organy ścigania znały i*

zatrzymały osoby podejrzane bez informacji dostarczanych przez wyjaśniających oskarżonych, a informacje dostarczone przez nich nie miały takiego charakteru, że pomogły w ustaleniu „osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa”. W konsekwencji Sąd odwoławczy nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosków apelacji o zastosowanie względem obu oskarżonych dobrodziejstwa z art. 60 § 3 k.k.” (k - 8 uzasadnienia; k - 2035 akt sprawy). Z uzasadnienia tego wynika zatem, że Sąd odwoławczy opowiedział się za obiektywnym rozumieniem znaczenia zwrotu "ujawnienie informacji", chociaż w uzasadnieniu jego wyroku zabrakło jakiejkolwiek argumentacji wyjaśniającej powody zajęcia takiego właśnie stanowiska. Być może stało się tak dlatego, że nie odnotował zupełnie – nie poddając tym samym stosownej ocenie - treści orzeczeń Sądu Najwyższego, w których zaprezentowany został trafny - zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w przedmiotowej sprawie - pogląd odmienny. Sąd ten zresztą jakby zapomniał o treści uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 29 października 2004 r., I KZP 24/04, OSNKW 2004, nr 10, poz. 92, w której przyjęto, że użyte w art. 60 § 3 k.k. słowo "ujawni" oznacza przekazanie przez sprawcę organowi powołanemu do ścigania przestępstw określonych tym przepisem wiadomości dotychczas temu organowi nieznanych lub takich, które - według wiedzy sprawcy - są temu organowi nieznane oraz o treści wspierającego ten pogląd stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z dnia 18 sierpnia 2005 r., III KK 226/05, OSNwSK 2005, poz. 1536, że nieodzownym, wyjściowym warunkiem skorzystania przez sprawcę z dobrodziejstwa art. 60 § 3 k.k. jest jego przekonanie, że organ ścigania nie zna okoliczności określonych w tym przepisie, choćby w rzeczywistości organ ów taką wiedzę dysponował. Dostrzeżenie treści wskazanej wyżej uchwały było bezwzględnym obowiązkiem orzekającego Sądu Okręgowego w P., choćby dlatego, że podjęta ona została z inicjatywy Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w celu ujednolicenia, dotąd bardzo rozbieżnej, praktyki sądowej. Poza tym w orzecznictwie Sądu Najwyższego, po podjęciu wspomnianej uchwały, przyjął się pogląd, że rozważając zagadnienie stosowania obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary w trybie art. 60 § 3 k.k., sąd orzekający musi wypowiedzieć się, czy w konkretnym wypadku została spełniona przesłanka

„ujawnienia” wskazanych w tym przepisie informacji, zarówno przy „obiektywnym”, jak i „subiektywnym” sposobie rozumienia tego pojęcia.

Praktyka sądowa zaistniała po powzięciu wskazanej wyżej uchwały z dnia 18 sierpnia 2005 r. nie pozostawia też wątpliwości, że powszechną stała się ta interpretacja słowa "ujawni", użytego w art. 60 § 3 k.k., która kładzie nacisk zarówno na element obiektywny (ujawnienie jako uczynienie jawnymi informacji dotychczas nieznanych organowi ścigania), jak i na element subiektywny (nakazuje uwzględnianie subiektywnego przekonania sprawcy, tj. jego wyobrażenia, że organ ścigania jeszcze nie dysponuje informacjami, które ma on do przekazania). W tej sytuacji tym bardziej oczywistym jest, że po stronie Sądu odwoławczego orzekającego w przedmiotowej sprawie istniał obowiązek dokonania pogłębionej analizy prawnej przy ocenie zasadności stawianych w apelacjach skazanych M. i K. zarzutów obrazy prawa materialnego tj. obrazy art. 60 § 3 k.k. Temu obowiązkowi Sąd odwoławczy nie sprostął.

W tej sytuacji, obie kasacje (choć powtórzone zostały w nich zarzuty rażącej obrazy prawa materialnego zamiast postawienia, co byłoby prawidłowe, zarzutów wadliwej kontroli odwoławczej), zwłaszcza wobec obligatoryjności nadzwyczajnego złagodzenia kary przewidzianego w art. 60 § 3 k.k., zostały uznane za zasadne.

Musiało to prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku, w części utrzymującej w mocy orzeczenie o karze za czyn przypisany R. M. i W.K. a zakwalifikowany z art. 230 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i do przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w P., jako odwoławczemu, do ponownego rozpoznania w tym zakresie. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w P. będzie związany przyjętą w niniejszym orzeczeniu kasatoryjnym Sądu Najwyższego wykładnią art. 60 § 3 k.k.

Natomiast pozostałe zarzuty podniesione w obu kasacjach, bądź jako wtórne względem zarzutu rażącej obrazy art. 60 § 3 k.k., bądź też jako nie mające wpływu na treść zaskarżonego kasacją orzeczenia (zarzut obrazy art. 434 k.p.k. z kasacji obrońcy W. K.) nie wymagają szerszego omówienia.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku, zarządzając zwrot na rzecz skazanych M. i K. wniesionych przez nich opłat od kasacji.

